

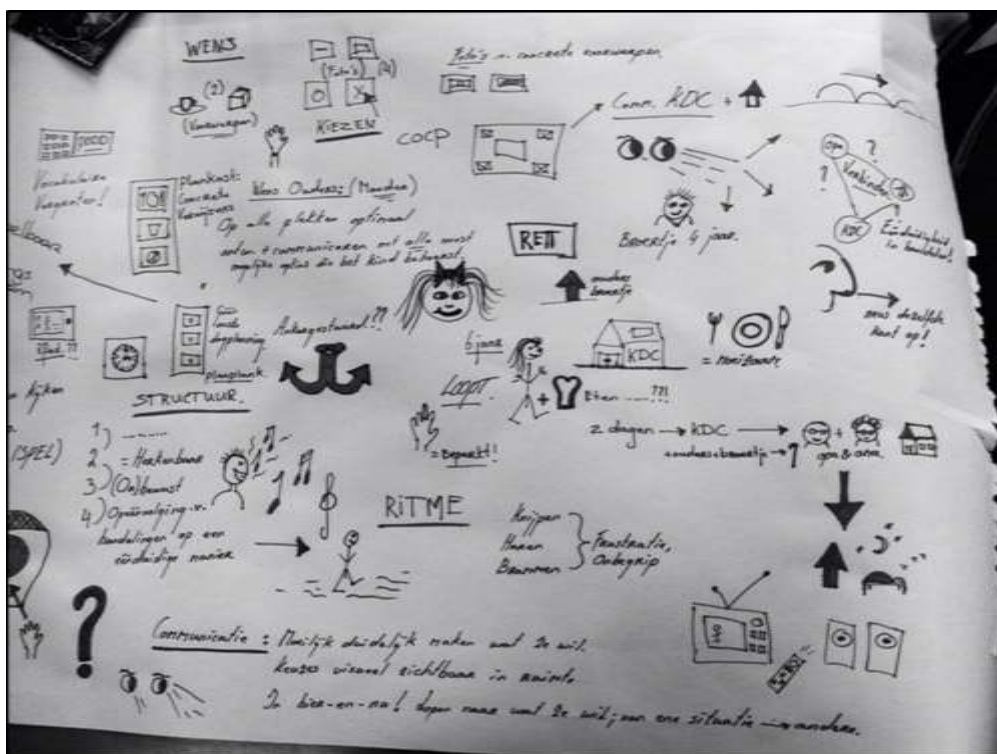
Communicatiepaspoort voor mensen met een Communicatief Meervoudige Beperking

Beschrijving communicatiepaspoort

Het communicatiepaspoort is ontleend aan 'Personal Communication Passports; Guidelines for Good Practice' opgetekend door Sally Miller en Stuart Aitken als uitgave van 'The CALL Centre' (Universiteit van Edinburgh, Schotland, www.communicationpassports.org.uk/Home/).

Het idee achter het communicatiepaspoort is dat je **samen** met een communicatief meervoudig beperkte cliënt (kind, jongere of volwassene) een persoonlijk document maakt. Geheel op eigen wijze, passend bij de cliënt. Het moet toegankelijk zijn voor zowel de cliënt als de omgeving. Het communicatiepaspoort vormt een ideaal opstapje voor cliënten om in gesprek te komen met anderen en geeft gesprekspartners een aanleiding om eenvoudiger met hen in gesprek te geraken.

Vorm, inhoud en gebruik zijn niet standaard! Het communicatiepaspoort kan variëren van een zelf geschilderd of getekend document, een met foto's, picto's, tekeningen beplakt 'mood-board', een traditioneel notitieboekje met pictogrammen of tekst, een symbolenkaart op het rolstoelblad, een set themakaarten in de vorm van een sleutelhanger, een digitale fotolijstje met foto's of videoclip op bijvoorbeeld een tablet of spraakcomputer.



Voorbeeld van een mindmap van een voorbereidend gesprek met ouders over een communicatiepaspoort voor hun dochter

Maar je kunt ook alternatieven hierop bedenken in de vorm van een voel-koord of ketting met verwijzers, een 'Talking-Stick' naar analogie van de persoonlijk ontworpen praatstok binnen bepaalde indianengemeenschappen in Noord-Amerika.

Communicatiepaspoort voor mensen met een Communicatief Meervoudige Beperking



Voorbeeld 'Little Room' Paspoort



Voorbeeld 'Talking-stick'

Zo zijn er ook voorbeelden van kijk-dozen, ingerichte 'little rooms' met specifieke voelvoorwerpen en (programmeerbare) muziekdoosjes met trekschakelaars die iets speciaals vertellen over het kind. Het maken van een communicatiepaspoort past bij co-creatieve activiteiten die samen met de cliënt en de omgeving uitgevoerd kunnen worden met verschillende materialen (papier maché met behanglijm, karton, klei, textiel, hout, verfspullen, voelbare (miniatuur) voorwerpen, speeltjes, enzovoorts). Het Communicatiepaspoort is een aanzet om in gesprek, 'op verhaal' te komen. Bij Afrikaanse stammen zien we bijvoorbeeld sieraden in de vorm van halskettingen en vertelkoorden die een persoonlijk verhaal vertellen.

Voorwerpen die verhalen vertellen

Letter Morse	Letter Morse	Cijfer Morse	Teken	Morse
A	N	0	.	punt
B	O	1	,	komma
C	P	2	?	vraagteken
D	Q	3	-	koppelteken
E	R	4	/	breukstreep
F	S	5	:	dubbelepunt
G	T	6	'	apostrof
H	U	7	-	minteken
I	V	8	}	sluithaakje
J	W	9	:	puntkomma
K	X		{	haakje openen
L	Y		=	gelijkteken
M	Z		@	apenstaarpe

Morse knopenkoorden

Vertel-/voelkoorden en kerfstokken die als communicatiepaspoort kunnen dienen (morse-codering)

Het gaat altijd om een beknopt en overzichtelijk persoonlijk document, toegesneden op de houder. De inhoud van het paspoort is in de ik-stijl opgesteld en wordt weergegeven in de communicatievorm van de houder. Via het paspoort kunnen cliënten aangeven welke communicatieondersteuning ze gebruiken en hoe ze daarmee wensen om te gaan. Het communicatiepaspoort wordt zichtbaar, uitnodigend en naar wens van de cliënt vormgegeven, meegenomen of gedragen.

Communicatiepaspoort voor mensen met een Communicatief Meervoudige Beperking



Liefst draagt de cliënt het communicatiepaspoort bij zich als hanger, als gesprekskaart, boekje op de rolstoel of als fotoboekje in een app op de tablet (via bv. Pictello-app). Als cliënten een versie op een elektronisch hulpmiddel opslaan, moet er **altijd ook een fysieke of geprinte versie** beschikbaar zijn (voor het geval de apparatuur niet werkt).



Voorbeeld 'moodboard' gemaakt door cliënt



Voorbeeld van een moodboard samen gemaakt met cliënt en omgeving

Het communicatiepaspoort geeft ook informatie over de manier waarop met de houder een gesprek gevoerd kan worden en wat te doen in geval van nood (ICE: In Case of Emergency). In het communicatie-paspoort staat informatie over mogelijke gespreksonderwerpen (bv. 'Wat vind ik leuk of niet leuk?', 'Waar woon ik?', 'Hoe heet ik?', 'Wat doe ik?', enzovoort). Het communicatiepaspoort drukt expliciet en op eigen wijze uit dat iedereen recht heeft op toegankelijke communicatie en dat de directe omgeving daar zo optimaal mogelijk ondersteuning bij moet kunnen bieden. Het communicatiepaspoort kan ook digitaal als een soort portfolio gemaakt worden op tablet pc (bv. iPad) met speciale Apps zoals 'Pictello', 'StoryCreator' of 'Scene&Heard'



Pictello



Story Creator



Scene and Heard

Bij een communicatiepaspoort stelt het kind zichzelf kort voor met behulp van de best passende communicatieondersteuning. Het communicatiepaspoort informeert communicatiepartners over zijn of haar leven, diens persoonlijkheid, de eventuele bijzonderheden zoals hulpvragen of in geval van nood de wijze van contact maken en communiceren en de interesses van de cliënt.

Communicatiepaspoort in het ikOOC traject

Het doel van het communicatiepaspoort binnen de start van het Milo-interventietraject is om de cliënt zo snel mogelijk iets aan te reiken waarmee de communicatie met de omgeving op gang kan komen. Het voorkomt dat er te lang gewacht wordt met feitelijke persoonsgebonden communicatieondersteuning. Door direct samen te starten met het communicatiepaspoort ontstaat

Communicatiepaspoort voor mensen met een Communicatief Meervoudige Beperking



er een natuurlijke ingang voor het voeren van een gesprek. Het paspoort fungeert als een eerste aanzet tot een communicatiehulpmiddel zonder direct met de geijkte 'drink-eet-WC' communicatie- of keuzekaarten te beginnen. Het geeft de cliënt de mogelijkheid om aan te geven wat voor hem of haar de meest belangrijke dingen zijn. Het communicatiepaspoort neemt ook de eerste stress weg die vaak gepaard gaat met de start van het interventieproces.

Wanneer kun je een Communicatiepaspoort gebruiken?

Kinderen en volwassenen met Complex Meervoudige Beperkingen (CMB) zijn kwetsbaar, vooral in situaties met onbekende personen zoals bij invalkrachten, taxiritten met onbekende chauffeurs of begeleiders, het bezoek aan de vreemde kapper, maar ook de toch al beladen bezoekjes aan een tandarts of het moeten doorlopen van een reeks onderzoeken bij het diagnostisch centrum, medisch specialisten in het ziekenhuis of de huisarts. Die kwetsbaarheid is met name aanwezig als ze vanuit een voor hun herkenbare en vertrouwde omgeving (thuis, leefgroep) naar een andere, onbekende of bedreigende situatie (zoals ziekenhuis, tandarts of iets dergelijks) moeten gaan waar ze toch veel (nieuwe) mensen ontmoeten die onvoorspelbare, vaak onaangename lichaam-gebonden handelingen gaan doen.

Waarom een Communicatiepaspoort?

Er is vaak veel geschreven in een dossier, er staat veel op papier over hoe de communicatie verloopt, maar dit is meestal vastgelegd in vertrouwelijke persoonlijke plannen en verslagen die gedurende de dagelijkse interactie en communicatie niet bereikbaar zijn voor communicatiepartners. Tevens zitten deze gegevens gewoonlijk in hoofden van mensen die de cliënt goed kennen, zoals ouders en persoonlijk begeleiders. Veel informatie wordt mondeling doorgegeven en daardoor onvoldoende vast gelegd en beschreven voor anderen.

Deze informatie kan eenvoudig verdwijnen wanneer een persoonlijk begeleider weggaat, als de cliënt gaat verhuizen, als de ouders overlijden ... Kon de cliënt het zelf maar zeggen! Kinderen en volwassenen met CMB zijn vaak wel in staat om te communiceren met behulp van ondersteunende communicatiehulpmiddelen, maar ze zijn afhankelijk van wat wij ze in deze hulpmiddelen aanbieden, hoe we dat aanbieden, onze houding om interactie en communicatie goed te laten verlopen en ze zijn niet volledig zelfstandig in alle dimensies van communicatie.

Doel Communicatie Paspoort

Hoe kunnen we er nu voor zorgen dat cliënten met CMB iets bij zich dragen wat communicatiepartners informeert over hun eigen leven en persoonlijkheid? Informatie over de meest belangrijke dingen die het leven veilig, tevreden, betrouwbaar en gelukkig maken. Informatie die, wanneer je daar niet over beschikt, veel miscommunicatie en/of frustraties kan geven.

Informatie over die aspecten die belangrijk voor hen zijn, over hoe ze communiceren en wat communicatiegedragingen betekenen. Welke houding of benaderingswijze zij de voorkeur geven, wat vinden ze prettig, maar vooral ook niet prettig en moet je dus niet doen. Informatie over hoe communicatiepartners zich moeten gedragen, hoe communicatiepartners het beste bij kinderen/volwassenen met een meervoudige beperking naar boven kunnen brengen, en problemen proberen te vermijden.

Het doel van het communicatiepaspoort is om het kind/de volwassene met een meervoudig zintuiglijke beperking een communicatiehulpmiddel voor communicatiepartners te geven met de meest belangrijke dingen die het leven veilig, tevreden, betrouwbaar en gelukkig maken.

Communicatiepaspoort voor mensen met een Communicatief Meervoudige Beperking



Persoonlijk op maat

Ieder communicatiepaspoort is geschreven vanuit de ik-vorm en indien mogelijk met de persoon zelf opgesteld en gemaakt. Het is vanuit het perspectief van het kind/ de cliënt geschreven en geeft de persoonlijkheid en de meest relevante informatie weer over het kind/ de cliënt.

Het communicatiepaspoort...

- is een aangepaste manier om informatie vast te leggen op niveau en functioneren van het kind/ de cliënt.
- is een boek waar je niet alles wat je weet in hoeft vast te leggen, maar wel wat een communicatiepartner moet weten
- is een efficiënte manier om informatie te presenteren en meteen toegankelijk te maken
 - simpel
 - duidelijk
 - direct
 - ik-persoon
 - specifiek
 - eerlijk
 - gedetailleerd
- is een presentatie van informatie op een motiverende en positieve manier; de persoon wordt beschreven als mens, uniek en herkenbaar
- is een manier om de persoon te ondersteunen gedurende de dagelijkse situaties
 - taxiriten
 - ziekenhuis (opname)
 - doktersbezoek
 - tandartsbezoek
 - diagnostisch centrum
 - vakantie
 - dagopvang
 - logeerkamer/ weekendopvang
 - school
 - etc.
- is een manier om invalkrachten, nieuw personeel, nieuwe mensen binnen het netwerk snel en direct een overzicht te geven van wie het kind / de cliënt is
- bereikt consistentie in hoe de communicatiepartners de persoon begrijpen en benaderen
- is een manier om kennis en deskundigheid te vergroten en ervoor te zorgen dat communicatiepartners de persoon meer competent kunnen observeren en begeleiden
- geeft communicatiepartners specifieke richtlijnen, tips om de communicatie beter te laten verlopen en daar waar nodig te ondersteunen
- is een manier om de waardevolle informatie die familie en begeleiders in hun hoofd hebben vast te leggen in een duurzaam en steeds vernieuwend praktisch zelf te maken communicatiehulpmiddel.

Richtlijnen voor de inhoud van het Communicatiepaspoort:

- titel/voorpagina; foto van het kind / de cliënt
- index met paginanummering, of kleurcode, tabbladen met afbeeldingen of categorieën
- persoonlijke informatie, met een karakterbeschrijving e.d.
- de 3 belangrijkste dingen die je van me moet weten

Communicatiepaspoort voor mensen met een Communicatief Meervoudige Beperking



- doen en niet doen
- dingen die ik leuk vind (zoals muziek, eten drinken, activiteiten, speelgoed) of speelgoed en spelletjes, of voor oudere mensen mijn hobby's en interesses
- dingen die ik niet leuk vind
- Communicatie; hoe begrijpt de cliënt, hoe communiceert de cliënt, eventueel technische informatie over communicatiesysteem; voorbeeld: in 4 kolommen:
 - Wat zie je?
 - Wat doet de cliënt?
 - We denken dat dit betekent ...
 - Wat moeten we doen?
- Belangrijke mensen in mijn leven; Familie, vrienden, netwerk, inclusief huisdieren
- Gevoelens, hoe uit de cliënt zijn gevoelens, waar kun je dat aan zien, hoe te reageren?
- Dingen waar ik goed in ben
- Activiteiten
- School/werk
- Eten en drinken
- Mijn gehoor
- Mijn visus
- Mijn motoriek; hoe beweeg ik mij voort in de ruimte en mijn omgeving?
- Partnerstrategieën; tips voor communicatiepartners
- Specifieke informatie zoals medicatie (epilepsie etc.),
- Dingen die ik zelfstandig kan
- Dingen die ik kan onder supervisie van een ander kan
- Dingen die een ander voor me moet doen (overnemen of voordoen)
- Hobby's, sport
- Dingen die ik eigenlijk niet moet doen, en hoe je me kunt stoppen (begrenzen)
- Dingen waar ik voor spaar (beloningssysteem)
- Contactpersonen; wie te benaderen in geval van nood (ICE)

Voorwaarden:

- persoonlijk
- eenvoudig hanteerbaar
- bij 'n elektronisch opgeslagen document op COH of tablet, moet er ook een papieren of tastbare weergave van het communicatiepaspoort meegenomen worden
- overzichtelijk (voor cliënt en omgeving) , gebruiksvriendelijk (niet te veel informatie op 1 pagina, makkelijk leesbaar voor iedereen, afgestemd op de communicatie en begrip van het kind/ de cliënt).
- aantrekkelijk (mensen moeten het willen lezen, uitdagend zijn, met in één oogopslag een goede lay-out en presentatie, moderne en attractieve outlook)
- het moet tegen een stootje kunnen omdat het veel gebruikt wordt en eventueel makkelijk afwasbaar
- interactief; met lege pagina's waar communicatiepartners uitgenodigd kunnen worden om zelf aanvullingen te doen
- uitleg met veel voorbeelden
- toestemming vragen
- overleg voeren met anderen; inhoud, vorm, lay-out
- samenwerking; netwerk inzetten om relevante informatie te verzamelen
- betrokkenheid van de gebruikers en ouders

Communicatiepaspoort voor mensen met een Communicatief Meervoudige Beperking



- uniek; opgesteld op wensen en behoeftes van het kind / de cliënt
- gedetailleerd; alle informatie bevatten die een ander moet weten
- accuraat
- presentatie
- positief
- regelmatig updaten; blijft een dagelijks lopend proces
- schrijf vanuit de ik/me/mij-vorm (maak het persoonlijk)
- persoonlijke touch bij alle informatie; wat is typerend?
- maak gebruik van humor/grapjes/waarschuwingen
- eenvoudig taalgebruik en concreet
- maak gebruik van tekeningen, symbolen, pictogrammen, foto's etc.
- informatie moet praktische en functioneel zijn
- feedback: als dit dan dat

Valkuilen:

- te veel (irrelevante) informatie
- informatie uit balans
- beschrijving wordt te veel door 1 persoon gedaan
- gebruikers van het paspoort zijn niet betrokken bij de invulling, inhoud en de keuze voor de meest geschikte vorm
- informatie is niet goed bij andere communicatiepartners gecheckt
- vorm is meer gericht op begrip vanuit omgeving en niet vanuit het gebruik van het kind/ de cliënt
- vermijdt delicate informatie
- blijven hangen in dingen en herhaling
- paspoort wordt een algemeen bezit
- vergeten een index te gebruiken
- vergeten om informatie te dateren
- vergeten om informatie te updaten
- blijf tegelijkertijd positief en toch accuraat als het gaat om negatief of moeilijk verstaanbaar gedrag

Plus- en minpunten

Pluspunten:

- Let wel: Het maken van het communicatiepaspoort is al een zeer waardevol co-creatief proces. Het maak-traject is al communicatie 'pur sang'.
- Het communicatiepaspoort is geen finaal eindproduct! Moet aanpasbaar zijn.
- Het communicatiepaspoort stimuleert de betrokkenheid en interactie door alle communicatiepartners met de cliënt, maar ook tussen de communicatiepartners (groep/dagbesteding/school/thuis)
- Het begrip van wie is de cliënt wordt verbeterd.

Minpunten:

- het maken van een communicatiepaspoort kan tijdrovend zijn (informatie verzamelen, afbeeldingen zoeken, praktische uitvoering) en in het gegeven geval ook tijd om mee te kunnen helpen bij het realiseren ervan.

Meer weten? Bekijk onze website of neem contact op via info@stichtingmilo.nl of 073 737 02 87